D•N
24/7 1949

Kring kunglig utrikespolitik

Docent Folke Lindbergs uppsats i Historisk tidskrift om Oscar II:s utrikespolitik — refererad på ledande plats i Dagens Nyheter den 18 juli — har väckt uppmärksamhet i Norge och Danmark, där man helt naturligt fäst sig vid monarkens försök att i Tyskland vinna diplomatiskt och eventuellt militärt stöd för den svensk-norska unionens upprätthållande. Såsom väntas kunde har Svenska Dagbladet upprätt till monarkens försvar. Dess artikel bjuder på så typiska förvrängningar och missförstånd att den kan vara värd en kort analys.

I polemik mot Dagens Nyheter förklarar tidningen att kungen icke utan starka reservationer kan sägas ha fört "en privat utrikespolitik"; hans "politik innebar inga engagemang eller löften för landets del av det slag som anstiftade svåra förveckelingar under företrädarens tid" (här åsyftas Karl XV:s löfte att hjälpa danskarna vid angrepp). Vad innebär nu detta påstående? Om avsikten är att fastslå att kung Oscar inte avgav några för Sverige bindande löften är uttalandet riktigt, men fullkomligt ointressant. Statsrättsligt kunde kungen lika litet då som nu utan medverkan från regeringens (eller den ministeriella konseljens) sida ge förbindelser för Sveriges räkning. Men detta hindrar inte att kungens uttalanden och ingripanden kunde bli av den största praktiska betydelse och ha de besvärligaste konsekvenser. Försvaret är av alldeles samma beskaffenhet som om en svensk statsoch utrikesminister vilken i samtal med representanter för utländska makter eller i offentliga tal gav personliga deklarationer, bland annat i form av hotelser och löften, skulle förklaras oskyldig därför att han inte genom sina aktioner förpliktade Sveriges folk. Det är samma helt enkelt vettlösa ståndpunkt som högern förkunnade efter det kungliga borggårdstalet i februari 1914: kungen kan ju inte besluta annat än i statsrådet, om han därför säger sig ha fattat beslut i annan ordning, är dessa beslut legalt av intet värde, och alltså är det hela ingenting att bråka om. Till på köpet glömmer tidningen den år 1885 i regeringsformen införda bestämmelsen: "Alla meddelanden i ministeriella mål till främmande makt eller konungens sändebud i utlandet skola, utan avseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena." Det är tillräckligt att citera dessa ord för att klargöra att kung Oscars uppträdande, särskilt i samband med kriserna i unionsfrågan, var grundlagsstridigt.

Möjligen knakar Svenska Dagbladet att tonvikten skall läggas på andra delen av den ur tidningen återgivna satsen. Den oscariska politiken ledde inte till förveckelingar av samma art som under Karl XV. Även i detta fall är satsen riktig, men denna riktighet är inte av det rätta slaget. Ty var låg skillnaden? Helt enkelt däri att Oscar II:s mest betänkliga aktioner inte blev kända vid denna tid, utan först nu kommit till offentligheten. Om exempelvis samtalen mellan Oscar II och kejsar Wilhelm publicerats då de hölls — för omkring femtio år sedan — skulle, såsom docent Lindberg framhåller, de kunna ha haft "ödesdigra följder"; för förhållandet mellan Sverige och Norge kunde saken på både kort och lång sikt ha blivit verkligt farlig.

Även i själva sakfrågan söker Svenska Dagbladet skydd i en förvanskning. Tidningen framhåver att kejsar Wilhelm hotat att vid en unionsupplösning lägga sig till med södra Norge och att han uppmanat till fasthållande vid unionen även med vapenmakt. Även om detta varit hela sanningen skulle situationen ha varit oroande: kung Oscar skulle utan att reagera ha lyssnat till hotelser om annexion av det land i vilket han ännu var konung. Men det är inte hela sanningen. I den diskuterade uppsatsen klarlägges att Oscar II gång efter annan tog initiativet, att han av kejsar Wilhelm begärde stöd mot Norge och att detta stöd rent av antogs kunna ta formen av militär hjälp. "Det var dock Norges konung, som förhörde sig om möjligheterna till en diplomatisk, om inte rent av militär samverkan mot Norge." Därom inte ett ord i Svenska Dagbladet! Ty denna tidning uppträder i detta fall — liksom i andra liknande — i livré. Att den inte fränjar sanningen därmed är klart; den främjar inte ens sin egen sak, ty docent Lindbergs uppsats är tillgänglig för varje läskunnig, och de fakta den meddelar lär inte kunna bestridas.

Lagstiftning om slaveri

Den brittiske delegaten vid Förenta nationernas sociala och ekonomiska råd har i sin aktion mot slavarbetet i Sovjetunionen dragit fram fakta av det största intresse. Förekomsten av slavlägor — med ett antal tvångsarbetare som anslås till tio miljoner — har ofta klarlagts, bland annat genom vittnesbörd från flyktingar. Att lägren ingår i det officiellt erkända ryska systemet och flera gånger berörts av de ryska statsledarna har också påpekats, främst av Dallin i hans för två år sedan utkomna arbete. Såvitt bekant har emellertid först nu lagstiftningen om slavarbetet blivit föremål för ett ingående och auktoritativt referat.

Utmärkande för denna lagstiftning, som sedan år 1933 förbjuder i det väsentliga oförändrad, är att det politiska syftet uttryckligen framhävs. Lagen förklarar att "uppgiften för proletariatets kriminalpolitik under skedet av övergång från kapitalism till socialism är försvaret av proletariatets diktatur mot angrepp från klassfientliga element"; med detta uttryck avses, såsom särskilt klarlägges, inte bara "deklasserade", dva, personer som tidigare hört till de borgerliga samhällsgrupperna, utan också "osäkra element bland arbetarna". I överensstämmelse med detta syfte står att tvångsarbete kan ådömas både av domstol och genom administrativt beslut. Personer kan alltså sändas till slavläger utan rannsakan och dom; liksom i andra diktaturländer är det möjligt för förvaltningsmyndigheter att helt enkelt beordra vederbörandes förpassning till tvångsarbete. Liknande bestämmelser fanns i den fascistiska och den nazistiska lagstiftningen — att skicka misstänkta personer till koncentrationsläger hörde till de båda regimernas mest förhatliga och skarpast kritiserade metoder.

De huvudformer för tvångsarbete finns. Den lindrigaste innebär arbete inom boningsorten och ådöms huvudsakligen för överträdelse av de strängt bestämmelserna om arbetsdisciplin; härvid underkastas den dömde särskild uppsikt och får sin lön minskad, men om slavarbete i egentlig mening är inte fråga. Till dylikt tvångsarbete under en tid av högst sex månader befordras främst arbetare som utan giltigt skäl varit frånvarande från arbetet. Att märka är att frånvaro som kan förmedela tvångsarbete inträder om arbetaren genom att komma för sent, gå för tidigt eller förlänga sin middagsrast är borta från arbetet mer än tjugu minuter; upprepade förseelser av denna art kan föranleda tvångsarbete även om den förlorade arbetstiden understiger tjugu minuter. Många uppgifter visar att fruktan för att komma för sent till arbetsplatsen är en mara för ryska arbetare.

De andra formerna av tvångsarbete har en helt annan karaktär; det är dessa som åsyftas i uppgifterna om s l a v a r b e t e i Ryssland. En form innebär tvång till arbete på viss plats utanför boningsorten; tvångsarbetaren får i detta fall inte lämna den plats dit han förvisats, men hälles inte inspärrad som fånge. Den tredje och hårdaste graden av tvångsarbete medför förlust av friheten. Tvångsarbetarna samlas i koncentrationsläger, organiserade och skötta av den hemliga polisen. De hårdaste lägren, straffkolonierna och vissa s. k. deportationsläger, är placerade i avlägsna delar av riket — där förvisas företrädesvis de farligare politiska "brottslingarna". Det är i första rummet till sådana läger man sänt motspänstiga eller misstänkta personer i de av Ryssland underkuvade länderna, i vissa fall hela på grund av sin sociala ställning förhatliga folkgrupper. Slavarbetarna arbetar i särskilt för vederbörande läger anvisade företag (gruvor, skogsavverkning osv.) eller uthyres till andra statliga eller kooperativa företag.

Det kommunistiska Ryssland har på punkt efter punkt lyckats realisera de förutsägelser som Marx gjorde för den kapitalistiska staten. Inkomstskillnaderna har drivits vida längre än i de icke-socialistiska demokratierna. En i förhållande till byråkratin "utarmad" arbetarklass hålles till lydnad och strängt arbete genom polis och propaganda. Genom slavlägren har man också förverkligat tanken på en industriell reservarmé, som i statlig regi förrättar det hårdaste och grövsta arbetet till minimipris, till det för livets upprätthållande absolut oundgängliga.

PRESSGRANNAR

Statskyrkan har blivit lojhet och ljumhet med vissa undantag, och det kan inte hjälpas att tyvärr också många av dess tjänstemän och ännu fler av dess lekmannaföreträdare av typen Svenska Dagbladets kristna trio med detta tillsänt sammanar Expressen (fp) den betydelse av kyrkobeskärmelsen, och predikningarna som Dagens Nyheter inlett med sina undersökningar. Expressen tillägger:

Det krävs personlig kristen upplevelse för att bli präst, hur kan man då begära att präktera i gemen skall kunna predika så att kristendomens budskap blir förkunnat levande och färskt. Det blir mer och mer bara osammanhängande svammel av den typ många av Dagens Nyheters stenografiska referat visar.

Därför går inte heller grönlingarna i den diskussion som uppstått med anledning av Dagens Nyheters undersökning mellan kristna och heidningar. Den går i stället mellan dem som tiva med djumbeism, som inte orar, och dem som kräver ett personligt väckelseliv, denna kan sedan vara resultatet av en kristen avgö-

Alla vill läsa
Sven Lidman
RESAN TILL DOMEN
"Boken är ett historiskt, personligt, religiöst och litterärt dokument. — En ytterst spännande läsning. — Mördande sarningsenlig."
Erik Hj. Linder i St.-T.
5:e tusendet *14 maj*
10:e tusendet *30 maj*
15:e tusendet *nu ute*
6:50
En bok från NATUR och KULTUR *är en god bok*

Barrès anteckningar

Maurice Barrès

För tjugu år sedan, fem år efter Barrès död, började publiceringen av hans efterlämnade anteckningar — kronologiskt ordnade dagboksblad, reflexioner, förstudier till tal och böcker. Med världskriget avbröts utgivningsarbetet. Nu har det åtnyo börjat; i våras föreläg den tolfte samlingen av anteckningar, och därmed har serien bragts fram till juni 1920. För studiet av Barrès är dessa anteckningar, som mer gäller det inre livet än de yttre händelserna, av den mest centrala betydelse. De är också — eller åtminstone de flesta av dem — av självständigt värde som konstverk och bekännelse; några recensenter har förklarat att Barrès aldrig som dem efter sin död givit oss sitt främsta arbete.

Barrès allmänna, för en hel grupp av författare typiska utvecklingsgång är väl känd och nästan till leda genomdiskuterad. Född 1862, alltså ome barndomsminnen från den tyska erövringen, som Barrès från gymnasiet i Lothringens Nancy, där han mottagit en strängt rationalistiskt undervisning, till Paris och började sin bana som författare. Hans första böcker bär samlingstiteln "Jagkulten", och den ger nyckeln till hans åskådning. I högsta grad av en absolut skepticism ville han bli "en fri människa", känslomässigt och intellektuellt utnyttja sitt jag till det yttersta. "Man måste känna så mycket som möjligt, under det att man analyserar så mycket som möjligt." Efter några år sade han sig finna denna sysselsättning — som livet själv utmynnade i några uttryckta att vi bör stänga vårt "hjärta mot sanningen". Boken "Under barbarernas ögon" — med barbarer menade Barrès vid denna tid inte tyskar, utan alla som ville påverka eller hämma hans fria utveckling, ungefär detsamma som samhället hos Rousseau — slutade med att åkalla den makt som skulle kunna berika jaget med illusioner: "blott du, herre, om du finns någonstans, ett axiom, en religion eller en furste bland människor".

Han fann en blandning av axiom och religion: nationalismen. Det skedde genom "en furste bland människor", generalen Boulanger. Vid tjugufem års ålder blev Barrès boulangist, och han har mer lysande än någon annan skildrat denna rörelse i "L'appel au soldat". Fursten bland människor visade sig snart omöjlig som frälsare och ledsljärna, men nationalismen förblev Barrès trogen. Han blev den franska patriotismens litterære, som deputerad också dess politiske, målsman, I en serie romaner kritiserade han republiken och ville förnå den "rotlösa" ungdom som flyttat från provinsen till Paris och därmed förlorat kontakten med "de franska sanningarna" att i nationalismen återvinna tron och passionen. I en annan serie konstraterade han de tyska barbarerna mot fransmännen, som en latinsk kultur drivit till förfining och balans. I en bok kring Dreyfusprocessen — att Dreyfus var skyldig hörde till "de franska sanningarna" — sökte han ge teoretisk klarhet åt sin åskådning. Genom att tala om de förlorade provinserna främst Lothringen, som prinsessor i fångenskap blev han revanschens målsman — efter Déroulède patriotligans chef. Han bade nått sitt yttre mål då han som en av de "lothringska fursterna" — den andre var Poincaré — i de befriade provinserna hyllades som segerns inspiratör. Ingen, så betygar hans biografer, hade utövat ett så stort inflytande på den ungdom som Frankrike offrade under det stora kriget.

Tankelinjen i Barrès ideologi var den enklaste möjliga. Den var hämtad från Taines lära om rasens och miljöns bestämmande betydelse. Utan att hemfalla till rasfanatism i större stil betecknade Barrès nationalismen som en determinism; miljön och traditionen — "jorden och de döda" — måste bestämma den enskildes uppfattning. Att bli nationalist var därför blott att "godta en determinism", att böja sig för det oundvikliga. Som franskman måste man se allt ur franskt synpunkt, arbeta för franska sanningar. Denna ståndpunkt måste kompletteras med antiintellektualism: Barrès i hatet om intelligensen som "ett obetydligt ting på ytan av våra jag" och förklarade att den "absoluta sanningen" — t. ex. att Dreyfus var oskyldig — "är icke av denna världen, det bör hövs den plumpa religiösa optimismen hos vissa ignoranter för att lova oss den". Men redan av de under livstiden utgivna skrifterna framgår att Barrès genomskådade dessa konstruktioner. Halvt om halvt betraktade han nationalismen som "en värmande fördom", en utgångspunkt för "den skärkel till handlandet" som han begärde efter att ha upplevt "själens entusiasm och hjärtats ömhet". Ordet myt hade vid denna tid inte slagit igenom i den moderna politiska betydelse. Men Barrès var i realiteten en av "mytteorins" första representanter. Tron var ett uppbetsningsmedel, en stimulans, kraftigare och framför allt varaktigare än kärlek och självanalys. "Låt oss vara passionerade och skeptiska!" Ibland var det möjligt att tro på följe allvar — för Barrès främst genom den kärlek till Lothringen som han genom årliga besök snarare eggade än tillfredsställde. Vad som alltid var äkta var behovet att tro, behovet av stöd. Denne lidelsefulla rationalism, som genom ironin bevarade en viss kontakt med realiteten, kunde tjusa ungdomen — tron förlorade sin fadma genom tillsatsen av ory och tvivel.

På detta sätt blev Barrès, såsom Kjell Strömberg betonat, Gides motpol i franskt debatt — en debatt som i dessa dagar fortsättes genom Barrès Cahiers och Gides Journal. Den ene sökte och fann så snabbt och så till synes totalt, den andre sökte och fann ingenting, tycktes hos vilja finna någonting, gjorde småningom själva experimenteranedet till en åskådning. "Den som söker han finner." Var inte passionen större hos Barrès, tydde inte den villkorliga intellektuella kapitulation som trots accepterande innebar på att behovet av en hållpunkt var starkare? Var inte Gides sökande en ren skenverksamhet, ett uttryck för maktlystnaden hos ett jag vars högfärd och självbefallenhet möjliggjorde en andlig autarki? Eller förhöll det sig alldeles tvärtom? Hade Barrès kapitulerat på grund av att hans skepsis, hans fria tanke var svag, hade han rent av tänkt på den åra som en författare kunde vinna genom att, med vissa föga markerade reservationer, göra sig till representant för en populär åskådning, genom att bli en Messias för bracker?

Barrès problematik belyses i hans Cahiers. Han tror författare Gide rätt då han i sin dagbok talar om deras monotoni, deras ödslighet. Brytningen med tro och nihilism återkommer i otaliga variationer. Ibland skriver Barrès för sig själv ungefär samma som han säger i senare tal och utgivna skrifter. Men han behandlar sin åskådning med en överlägsenhet, en egocentricitet och en melankoli som inte gärna kunde offentligen förevisas. Under tjugufem år vänder han oavbrutet tillbaka till samma frågor, samma tankar. Han är trött på sig själv, sina idéer, sina aktioner. Det gäller att "ge en mening åt livet, att försäkra sig om ett alibi, en tillflykt från universums medelmåttighet". Men lyckas det? "Livet gör mig förtvivlad. Det är för mig detsamma som Frankrike för en bilist som korsat landet i alla riktningar. Det är ett fängelse som inte erbjuder mig någon lockelse, något okänt." Han vill försvinna, bli en annan, skaffa sig ett nytt namn, en ny åskådning. Nationalismen har varit en bra motor, men nu arbetar den inte längre — den tanken skymtar samtidigt med de stora insatserna i Dreyfusaffären. "Mina första etapper, mina första satsningar är lätta att slå sönder", och "efter mitt individualistiska och mitt nationalistiska stadium återstår för mig blott muskeln och religionen". I sitt arbetsrum kunner Barrès att han själv är uppryckt med rötterna — representerar den intellektuella nihilism som han säger sig avsky, men inte i naturen vaknar känslan av "mitt Lothringen" — det Lothringen som han säger sig själv ha skapat. Är det någon mening att tala om nationalismen som en determinism? "Ingen har kommenderat mig. Jag har själv givit mig denna fatalism: att de döda skall härska över mig. Dit har han alltså kommit, den fria människan." Tanken på döden blir en allt större del av verkligheten — anteckningarna besvärs. Tharaud har uppgifter från sekreterartiden hos Barrès. "Under denna neurastenis skärpes känslan för döden, dramatis myllrande av maskar i min kropp som är hela mitt hemliga liv, utmynnar i en fatalism: Hatet till livet, det är kärnan i min lidelse, som aldrig innebar en marsch mot något, utan en flykt till något annat: vilan till självförstörelse, det är den andra beståndsdelen hos denna wooteil för tankets utveckling och utvidgning."

I denna spänning levde Barrès, ur den födden det särezet egenade i hans romaner. Det drama trots mot både fienden vid Frankrikes gränser och tvivlet i hjärtat. Tanken går till den hjälte som en än mera berömd sak författare undersma tid formade.

"Ja, Thomas Buddenbrooks tillvaro var inte längre något annat än en skådespelares, men en sådan skådespelares vara hela livet intill de minsta och alldagligaste småsaker blivit en enda prestation. Den fullständiga bristen på ett uppriktigt och levande intresse som kunde ha fångat honom, utarmningen och ödeslägglesen av hans inre . . . hade gjort dets av hans tillvaro, hade gjort den konstlad, medveten, tvungen, och lett till att varje ord, varje rörelse, varje upprädande bland människor hade blivit ett stycke kraftödande och upprivande teater."

Känslan av det problematiska, just i denna första mening "betänkliga" i Barrès nationalism blir likväl inte huvudintrycket av dessa trots enformigheten fascinerande anteckningar. På ett sätt som erinrar om stora religiösa tänkare finner vi här en människa i kamp om sina idéer — om sin "frälsning", som Barrès ofta själv uttryckte saken. Barrès Cahiers blir en pregnant illustration till hans ord: "Dina idéer, edra idéer; men vad finns det bakom dem? Er törst."

Herbert Tingsten

Medea i Ostia Antiqua

Den finländske skalden och skildrar här sina intryck från sisk miljö.

kritikern RABBE ENCKELL en Medeaföreställning i klas-

Det sager sig självt att det är en upplevelse att se Euripides "Medea" framföra på den grekiska teatern i Ostia Scavi. På en resande nordbo måste platsen och inramningen verka överväldigande. Men också regi och spel stod på en mycket hög nivå.

Jag är icke någon "teatraman", och mina reflexioner med anledning av kvällen betraktas sannolikt som naiva och okunniga. Teaterminnen liknar — mutatis mutandis — förlägarna, som vet allt om en bok utom vad den är värd.

Ett grekiskt drama framför på en grekisk teater: det är arkeologi och ett vackert kuriosum utanför modern teaters problem, anser kanhända någon. Mästerverket "Medea" ger liv åt arkeologi och litteraturhistoria, men i annat fall! Någon perspektivförskjutning på vår bild av modern teater kan det vördnadsvärda icke komma åstad (tror man).

Svenska teatern i Helsingfors framförde nyligen "Konung Oidipus", I enskildheter vad framförandet icke utan förtjänster, men betraktat som helhet var det tafatt. Utan rot i vår teaterfostran måste det bli så. "Plastelin"-gubbarnas kör var jämmerfull, men icke i Sofokleisk mening. I Ostia var kören full av skiftande liv, bunden av förnäm stramhet, en rytmiskt böljande bakgrund till den individuella tragedin Medea.

Under bar himmel, inför en åskådarmassa vid tre gånger så stor som Svenska teaterns i Helsingfors, gick ej en stavelse förlorad. Varje ord steg med full klang ut i rymden, framburet av stämman utan forcerad ångslan för ett "stillastående". Handlingen i "Medea" är en banal skilsmässohistoria med ett upprörande barnamord. En tidningsnotis kan ge detsamma. Skillsmässan och mordet gör inte "Medea" till den tragedi stycket är. Det är självfallet lyriken som givit dramat dess odödlighet. I Ostia försvann med lyriken är dramat, dess levande puls. Att mästerverken lever är icke oförklarligt eller tvivelaktigt som hos oss, här är det naturligt, ty livet spränger fram ur lyriken och dess välljud. Man lyssnar, man njuter av frasens fulländning, man har glädje av dess skönhet. Vår nordiska uppfattning om vad som är god dramatik är artificiell. Vad teatermänken uppskattar i ett drama är thrillern av stor farsen som gömmer sig i det. Dramat är mer lyckat ju större thrillerprocenthalten är! Vi tala dramatiker av samma orsak som vi har få detektivromanförfattare. Och vi beklagar vår fattigdom på dramatiker av samma tvivelaktiga skäl. Vi har ännu aldrig förstått att dramat når sin höjd i Racine. Racine har lärt franskmännen det, Shakespeare engelsmännen. Men teatermänken hos oss tror att Racine är en fransk specialitet och att Shakespeare råkar vara en stor dramatiker med en charmerande svaghet: lyriken.

En poet vet ingenting om teater. Dock är det poeterna som skapat teatern. Ursprungligen genom körlyriken i Dionysosfestspelen. Teatermänken har så länge vetat vad teater är att poeterna knappt längre vet det. Vi ser och hör teater så snart det slängs i dörrar eller vi bevittnar en hysterisk scen. Vi är så naturliga på scenen att vi blir onaturliga, falska, tomt deklamerande så snart vi ska utsäga en vers. Vi vet ingenting om linjens ädelhet, om det musikaliskt-abstrakta i teatern som konstart. Vi tror att god teater är detsamma som en spännande, oconsurerad novell.

Inomhusscenen har gjort teatern artificiell. Att vilja verka "naturlig" är en sjukdom hos det artificiella. I Ostia förstår man vad teatern förlorade när det öppna rummet övergavs. När himmeln bytes ut mot väv och skiljor. När scenen fylldes med papiermaschébråte. Och tvådet — symbolen för livet — blev en silhuett av målat fasner. I artificiell omgivning måste man spela "naturligt" för att inte kvävas av onatur. Grekisk teater bar koturn och mask, man var ej rädd för onatur, ty man hade verklighet och natur inpå sig. Det finaste, djupaste hos människan kan inte ges utan stränga linje, utan de medel som är "onatur" inför våra vardagliga ögon. Men äkta stil är konst i linje med det naturliga. Det artificiella imiterar det naturliga, täcker över det som klåparens målning mästerverket.

EURIPIDES.

Vilken storartad effekt i uppträden till "Medea" i Ostia! Man hörde den svikna kvinnans upprörda, förtvivlade stämma långt ifrån pinjeträden och Cerestemplets brustna kolonner innan man såg gestalten. Stenrummets obegränsade naturliga djup gav ett perspektiv mot människans undermedvetna, mot skriet ur mörkret och ensamheten. Intrycket av mystik blev så starkt emedan här saknades draperande kulisser. Vi var icke på teatern, vi befann oss ute i naturen. Det var praktfullt att se Medea med ett flammande blosd i den utsträckta handen i sin fotsida, röda drakt stiga nedför Ceresemplets vita trappor, som reste sig upp mot en stjärnströdd himmel! Fladdermössen korsade ångslan för ett "stillastående". Handlingen i "Medea" är en banal skilsmässohistoria med ett upprörande barnamord. En tidningsnotis kan ge detsamma. Skillsmässan och mordet gör inte "Medea" till den tragedi stycket är. Det är självfallet lyriken som givit dramat dess odödlighet. I Ostia försvann med lyriken är dramat, dess levande puls. Att mästerverken lever är icke oförklarligt eller tvivelaktigt som hos oss, här är det naturligt, ty livet spränger fram ur lyriken och dess välljud. Man lyssnar, man njuter av frasens fulländning, man har glädje av dess skönhet. Vår nordiska uppfattning om vad som är god dramatik är artificiell. Vad teatermänken uppskattar i ett drama är thrillern av stor farsen som gömmer sig i det. Dramat är mer lyckat ju större thrillerprocenthalten är! Vi tala dramatiker av samma orsak som vi har få detektivromanförfattare. Och vi beklagar vår fattigdom på dramatiker av samma tvivelaktiga skäl. Vi har ännu aldrig förstått att dramat når sin höjd i Racine. Racine har lärt franskmännen det, Shakespeare engelsmännen. Men teatermänken hos oss tror att Racine är en fransk specialitet och att Shakespeare råkar vara en stor dramatiker med en charmerande svaghet: lyriken.

En poet vet ingenting om teater. Dock är det poeterna som skapat teatern. Ursprungligen genom körlyriken i Dionysosfestspelen. Teatermänken har så länge vetat vad teater är att poeterna knappt längre vet det. Vi ser och hör teater så snart det slängs i dörrar eller vi bevittnar en hysterisk scen. Vi är så naturliga på scenen att vi blir onaturliga, falska, tomt deklamerande så snart vi ska utsäga en vers. Vi vet ingenting om linjens ädelhet, om det musikaliskt-abstrakta i teatern som konstart. Vi tror att god teater är detsamma som en spännande, oconsurerad novell.

Inomhusscenen har gjort teatern artificiell. Att vilja verka "naturlig" är en sjukdom hos det artificiella. I Ostia förstår man vad teatern förlorade när det öppna rummet övergavs. När himmeln bytes ut mot väv och skiljor. När scenen fylldes med papiermaschébråte. Och tvådet — symbolen för livet — blev en silhuett av målat fasner. I artificiell omgivning måste man spela "naturligt" för att inte kvävas av onatur. Grekisk teater bar koturn och mask, man var ej rädd för onatur, ty man hade verklighet och natur inpå sig. Det finaste, djupaste hos människan kan inte ges utan stränga linje, utan de medel som är "onatur" inför våra vardagliga ögon. Men äkta stil är konst i linje med det naturliga. Det artificiella imiterar det naturliga, täcker över det som klåparens mål-

Erlander blev lyrisk på Island

Tyrkt tuggande på ett av flygets landningstuggummin steg statsminister Erlander ur ett Bromsplan på Reykjavikflygfältet efter en vecka på Island med nordiska arbetarrörelsens samarbetskommittés sammanträde på programmet. Pressen stormade an, tuggummit försvann och statsministern började tala lyrikt om Island. Om Islands gästfrihet och det fantastiskt vackra landskapet, bara klippor, vatten och gräs, men vilken grönska. Om geysern och vattenfall som också var skönhetssensationer och som betsetts under en rundresa de första dagarna.

Isländningarnas energiska byggnadsoch dräneringsverksamhet fick också en blomma; särskilt imponerad var statsministern av deras försök att åter inplantera skog på Island, vilket eventuellt kan bli möjligt genom klimatförbättringarna på senare år.

— Levnadsstandarden är mycket högre än vad jag trodde, sade Erlander också betydligt högre, berättade han vidare. Vi besökte t. ex en professorfamilj, som betalt 250.000 kronor för sin villa, inget abnormt pris på Island förstås, och professorn mätt med en årslön på 26.000 kronor. Just nu var isländningarna bekymrade för att ekonomiska läge, eftersom sillen inte gick till.

Det politiska läget? Litet förvirrat från våra synpunkter, eftersom socialdemokraterna inte är i majoritet. De ligger t. o. m. något i lä för kommunisterna i samlingsregeringen.

LO-ordföranden Axel Strand, LO-sekreteraren Otto Wendig och socialdemokratiska partiets sekreterare Sven Aspling deltog också i det nordiska mötet, där det förts principiella diskussioner om samhällets organisation.

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.